

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga meseca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 1. mal. serpana 1865.

List 19.

Spomini s potovanja v Rim.

Spisuje Dr. Janez Zlatoust Pogačar.

17. Praznik sv. Katarine M. — Cerkvi sv. Marije v Kozmedinu in Campitelli.

Sveta Katarina marternica ima v Rimu veliko častnih spominkov. Pogosto se nahaja njena podoba v cerkvah in galerijah; radi jo slikarji pridružujejo sveti družini. Njen praznik se 25. novembra slovesno obhaja v cerkvi sv. Katarine pri vervarjih (*s. Catterina in funari*); kakor je v Sikstinski kapeli večkrat *Capella papalis*, takó je ta dan ondi *Capella cardinalitia*, to je, velika sv. maša, pri kateri se znajdejo pričujoči vsi ali vsaj velik del kardinalov. Ta dan se jih je pripeljalo sedemnajst; vse ulice okoli cerkve so bile zastavljene z njihovimi berhkimi vozovi. V cerkvi je bila nalašč v ta namen za škerlatne častnike postavljena klop v podobi podkve. Sveto mašo je služil neki v svetem mestu bivajoč misijonski škof v prav dragoceni opravi. — Cerkev svete Katarine je zidana na mestu nekdanjega Flaminijevega kroga (*Circus Flaminius*), kterege ostanki so se tu vidili še v trinajstem stoletju. Tudi cerkev je že neki takrat na tem mestu stala po imenu Gospe Roze (*Dominæ Rosæ*), pred ko ne ker jo je bila neka gospá Roza sozidala; pozneje je bila posvečena sveti Rozi Viterbski. Pred tri sto letmi je pa kardinal Cesi novo cerkev zidal in jo sveti Katarini marternici posvetil. Z njo je stremen nunski samostan sv. Ursule, v katerem se še najde nekaj ostankov poprejšnje cerkve. V samostanu je varovavnica (*Conservatorium*), v katero se sprejemajo uboge dekleta, ki jih nune odrejujejo in potlej po mestu v službe razpošiljajo. Vsaj šest let morajo v odmenjeni službi ostati; ako jim je več, tudi delj. Po dopoljenih šestih letih dobi vsaka na roko sto in petdeset terdnjakov. Kardinal Cesi, ustanovnik cerkve in varovavnice je v pospeševanje ljudoljubne naprave zavezal svoje duhovne brate, cerkvene veljake kardinale, da tu vsak 25. novembra po veliki maši zánjo en zlat terdnjak milošine podeli, ali ga, ako ne utegne osebno biti pričujoč, dobrovoljno poslati blagovoli. Torej kardinal pokrovitelj te naprave, zdaj Asquini, za ta dan svoje visoke tovarše spodobno povabi. Po sv. maši vzameta dva klerika sreberno ploščico in vsak po eni strani pobira miloščino, katero kardinali v papir zavito na ploščico pokladajo. Potem se kardinal pokrovitelj vsakemu daritelju posebej s priklonom zahvali.

Cerkev ni ravno velika, v umetnijskem oziru se pa prav zelo prikupuje. Slike v velikem altarlju in stranskih kapelah, oljnate in presne, so kaj izvrstno izdelane, barve prav žive in vse diha neko posebno miloto. Odlikuje se v velikem altarlju sv. Katarina s sreberno krono, in Kristus v oblakih obdan z angeli; v stranskih kapelah sv. Margareta, sv. Lucija in sv. Katarina v veliki stoječi podobi

kaj častljivo nosijo svoje zaznamke. Mariino vnebovzetje, sv. Boštjan, ozdravljevanje sleporojenega, serčna zahvala ozdravljenega v stermečem zavzetju klečečega pred Jezusom, kako je vendar vse to svetlo, živo, cveteče, žareče! V srednjem stranskem altarlju so bile razstavljene svetinje v svetlo bliščečih posodah; na tleh na vsaki strani velika steklena bogato pozlačena skrinjica in persna pozlačena podoba, na altarljevi mizi dve manjši skrinjici, dve piramidi, 4 monstrance raznih oblik, vse okusno razstavljeno in leskeče v zlatu.

Ker je sv. Katarina varhinja modroslovskih šol, so ta dan tudi šole praznovale.

Ne deleč od sv. Katarine je cerkev sv. Marije v Kozmedin-u. Pravijo, da je ta cerkev druga, ki je bila v Mestu presveti Devici, sladki kraljici sveta (*Kosmos*) posvečena, od koder tudi priimek izhaja. Posebno zanimivo je, da je tukaj sv. Avgustin govornišvo učil, preden se je podal v Milan, mesto svojega spreobrnjenja. Katoliški kristjani, ki so o času zatiranja in preganjanja svetih podob iz jutrovih dežel v Rim ubežali, so ondašnje šolo imenovali šolo Gerkov. — Dasiravno je bila ta bazilika v osmem in devetem stoletju prenaševana, je vendar prav zvesto podobo nar starejših cerkev ohranila, ima v prezbitერიju še dva *ambona* za branje evangelijev, listov in za pridigovanje. Božjo službo tu opravlja kolegijalni kapitel; korarji oblečeni v belih hermelinih so ravno večernice opravljali. Nar dražji kinč te cerkve je pa podoba presvete Device, ki so jo katoličani iz rok podobolomeev oteli in v Rim prinesli; dovršena je v umetnijskem oziru, in Mariino visokost oznanuje gerški napis: *Theotokos aiparthenos* „Božja porodnica vselej Devica.“ V podzemljini počiva truplo sv. Cirile, ali hčere ali oprostenske preganjavskega cesarja Decija, ki je svojo kri za Kristusa darovala. To preblago devico obdaja na stotine svetinj drugih viteзов keršanskih, ktere le on vse po imenu pozná, ki zvezde po imenu kliče.

Iz cerkve smo šli v kanonijo, kjer so nam kazali dve sobi, kteri ste služile v stanovanje blaženemu Janezu Rossi, pred kakimi sto letmi kanoniku te cerkve. Ena teh sob je prenaševana v kapelo; v obeh se hranujejo marsiktere reči, kterih se je zveličani služabnik božji posluževal v življenju, kakor predrage svetinje, njegova spovednica, bridka martra, ki jo je imel v spovednici, molitvena, čevlji itd. Pač zbudljivi so taki spominki, ki so bili večletne priče viteških del ljubezni in zatajevanja, priraslih iz serca stopljenega v prestvarivnem ognju sv. Duha.

Cerkev sv. Marije v *Kosmedin-u* je zidana na mestu paganskega tempeljna, posvečenega boginji Cereri in Prozerpini. Kacih osem stebrov se še vidi v cerkvi, ki so gotovo ostanki unega tempeljna. Papež Adrian I je v osmem stoletju to cerkev prenašedil in z mnogim dragim kinčem ozaljšal. Nekteri tudi terdijo, da ji je otdod došel

priimek *Kosmedin*, ker grška beseda *Kosmos* tudi pomenja kinč.

V lopi zale cerkve je na zidu naslonjena precej velika okrogla marmorna ploša, v kateri so izdolbene usta in dvé očesi. Ta ploša je ostanek iz starih časov. Pravijo, da je tisti, ki je prisegal, mogel roko skoz usta vtakniti, in če je po krivem prisegel, je ni bil več v stanu nazaj potegniti; zato se je ta ploša imenovala *bocca della verità* — „usta resnice.“ Po njej se obširni terg pred cerkvijo imenuje *bocca della verità* in dolge ulice *via della bocca della verità*.

Ne deleč odtod je cerkev sv. Marije in *Campitelli*, kjer je zveličani Janez Leonardi Lukanski ustanovil društvo duhovnov s primkom *Madre di Dio*, ktere lastni namen je, da otroke in prosto ljudstvo v keršanskem nauku podučuje. Marsikomu bi se utegnulo čudno zdeti, da se v Rimu posebne društva s podukom v keršanskem nauku pečajo. Treba pa je vediti, da je na Laškem sploh število duhovšine, svetovne in redovne, preobitno, in torej se dela, ki je pri nas enemu ali dvema izročeno, koj celo društvo poprime. Fare v Rimu pred papežem Leonom XII niso bile takó vredene kakor zdaj, ker jih je še le imenovani papež na kacih šestdeset pomnožil. Pa tudi v farnih cerkvah ni navada toliko pridig in keršanskih naukov za odraslene ali za otroke imeti, kolikor se jih pri nas redno nahaja v vsaki cerkvi, ktera svojega stalnega duhovnega pastirja ima. V sveti Marii in *Campitelli* se vidi tudi grobni spominek slavnega kardinala Paacca-ta, kateri je bil zvest spremljevalec papeža Pija VII in deležnik njegovih stisk in mnogih serčnih bolečin. Njegov stričnik, ki je dvornik sedanjega papeža in njé, ki se pridejo poklonit svetemu Očetu, napoveduje in v zasliševavno sobo vodi, je dal spominek, izdelan umetno v belem marmorju, postaviti v tej cerkvi, ker je bil slavni rajni kardinal njeni priimnik. Kakšen imeniten del cerkveno-politiške zgodovine se mota po duši romarju, stoječemu pred takim spominkom! Nasilnik in nasilovani so se vlegli v tihotne grobe; on, kteremu je vsa oblast in sodba dana v nebesih in na zemlji, je sodbo sklenil ter jo od leta do leta svetlejše naznanja svetu. Da bi jo pač umeli, ktere bliže tiče in tesnejše veže!

Pogovor od posta.

(Dalje.)

Kat. duhoven. Iz tega pa tudi vidva gospoda lahko spoznata, da imata res dosti vzroka dvomiti nad veljavnostjo svojega posta, ki sta se prej hvalila, da se posta, to je, zderzanja mesnih jedi ne branita, ker se z drugimi še bolj dragimi in okusnimi jedili ali pa z obilno mero pijače odškodujeta. Zakaj iz tega, kar so vam zdaj gosp. korar temeljito razložili in povedali, je pač jasno, da se o ne pravi postiti, če si kdo, če tudi ne z mesom, vendar pa morebiti še z bolj okusnimi in mikavnimi jedili želodec nalaš napolnuje in požrešnosti služi. Zatoraj so tudi tako imenovani postni obed, ki so tu in tam pri gospodi v navadi, posebno veliki teden in ob postih pred velikimi prazniki, v resnici gerdo zasmehovanje postne zapovedi. Pri takih obedih se sicer mesó ne jé, toliko večí pa je požrešnost in poželjivost do dragih in zlahtnih postnih jedi, tako da se s tem trebuhu bolj služi, mesena poželjivost bolj unema, kakor pri navadnih obedih. V to versto gre tudi gostovanje velikih in malih gospodov, pri kterih, češ, da postno zapoved vendar še nekoliko spoštujejo, se postne in mesne jedila versté ob enem. Tako ravnanje in obedovanje je v postnem pastirskem listu naravnost prepovedano. Da se dalje tudi to ne more post imenovati, če se kdo, ktereга želodec morebiti ravno zavoljo že preobitno vžite pijače malo jedi more vžiti in prekuhati, pa z obilno pijačo

hoče odškodovati, tega mi tako izobraženim gospodom ni treba dokazovati. Od kacega zatajevanja pri vsih teh in enakih prilikah ni ne duha ne sluha, toraj tudi od posta ne. To se ne pravi premagati ali zderžati se, temuč po besedah sv. Avgüstina (Serm. 205) le požrešnost premeniti.

Nekatoličan. Dober in iskreni zagovornik ste vi res svojemu katoliškemu postu, in da se vam mi veliko ne ustavljamo in ne ugovarjamo, se nam ni čuditi, kajti nismo se učili bogoslovja; čuditi pa se moram tu gospod pastorju, ki so učeni, da vas tako mirno poslušajo in vam s kakim ugovorom štrene ne zmedejo.

Pastor. Ugovarjati bi imel marsikaj; pa potem bi ne bilo pogovora konec, toraj tem raji molčim in mirno poslušam, ker vem, da ti gospodje imajo vedno pripravljenih vsakoverstnih blišečih izgovorov; zmiraj le svojo terdijo, ter se prepričati ne dajo. Sicer pa tudi ne tajim, da bi znal post marsikomu res koristen biti, kakor je sploh lastno premagovanje imenitna in važna reč; vendar pa (h kat. duhovnu), da drugoga ne omenim, vam tega nikakor poterđiti ne morem, da bi bil post res toliko potreben in imel tako imenitnost in veljavo, kakor mu jo prikladate, in pa zavoljo tega, ker ravno s tem prederzno zmanjšujete Kristusovo zasluženje, ki je, kakor vsi verujemo, za naše in za grehe vesoljnega človeštva popolnoma zadostil, ne da bi bil pri tem naše podpore in posta potreboval.

Več nekatoličanov. Pravo; tu ste jo pa res dobro zasukali in zasolili, in naj si gospod duhoven tudi znajo besedovati, temu temeljitemu ugovoru bodo pač težko izgovora našli.

Kat. duhoven. Kdor izgovora iše, kaže da je v zadregi, da bi nas bil pa kdo v sedanjem pogovoru v zadrego pripravil, menim, ne bote terđili, ker ne manjka se nam zastran potrebe in veljave našega posta na vsako stran veljavnih in temeljitih dokazov, kakor ste se lahko prepričali; tako tudi kar omenjeni govor tiče.

Res je sicer in prav rad vam poterđim, da je Kristus za naše in za grehe vesoljnega sveta popolnoma zadostil, v tem smo prav ene misli; vem tudi, da je ravno to udom vaše cerkve glavno vodilo, mehka blazinica in v resnici blišeč in gladek izgovor zoper neprijetno dolžnost pritežnega zadostovanja, pokore in lastnega premagovanja, čemur bi se radi s pomirjeno vestjo odtegnili. Razloček je le ta, da imamo mi drugi temelj in podlago resnice in vere, kakor vi: sveto cerkev namreč, ki se v verskih rečeh motiti ne more, ker jo po Jezusovi obljubi sveti Duh vlada in je On sam pri nji do konca sveta. Ona pa v ti zadevi terjenju vaše cerkve ravno nasproti učí v Tridentinskem cerkvenem zbirališu (Sess. 14. c. 8), da, naj si je tudi Kristus za naše grehe popolnoma zadostil, vendar zavoljo tega nikakor ne smemo misliti, da smo za tega del lastnega in osebnega opravičevanja in zadostovanja oprosteni; velikoveč moramo verovati, da nas je On po svojem križu in terpljenji pripravne in zmožne storil, po lastnem zadostovanju zasluženje si pridobiti in večno življenje. Tisti kristjani toraj, govori neki cerkveni pisatelj, ki po mesečem duhu vladani menijo, da so oprosteni neogiblivo potrebne pokore in spokornih del, med katerimi ima post eno prvih mest, zapadejo s tem v zmoto novijih krivovercev, ki zadostovanje in pokoro zaveržejo in se zanasajo le na svojo vero in Kristusovo zasluženje. To so tisti, govori dalje, od kterih apostelj pravi (Rim. 16.), da ne služijo Jezusu Kristusu, ampak svojemu trebuhu, ktereга sužnji so postali, ali ktereга so si, kakor pravi na drugem kraju (Filip 3.), za svojega Boga izvolili. (Dalje nast.)

Mašnik pri altarju.

Dvojno darilce, pastirjem*) in kristjanskim ovčicam ob enem.

X.

Mašnik čez dar kruha, vina
Križe dela zdaj z roko;
Na Kalvarji Boga Sina
Pa na križ pribijajo.
Mašnik povzdiguje pravo
Rešnje presveto Telo;
Na Kalvarji blo v višavo
Ravno to je vzdignjeno.

Ko mašnik prejšnjo molitev nad darji kruha in vina konča, moli na dalje rekoč: *Daj, prosimo te, o Bog! de bo ta dar res posrečen, sprejet, poterjen, resničen in prijeten, de nam bo v telo in kri spremenjen tvojega preljubega Sina Gospoda našega Jezusa Kristusa.* Kakor nekteri učeni terdijo, pomeni teh pet križev, ki jih mašnik med to molitvo stori, Kristusovih pet ran na svetem križu, ki jih je tudi svojim učencem po vstajenji pokazal, s kterimi je k svojemu Očetu v nebesa šel, in ki se bodo pri njegovem drugem prihodu svetili kakor solnce. Kar se pa molitve same tiče, je tako tako jasna, de jo gotovo vsak ume.

Mašnik kruh v roke primši moli: *Kteri je dan prej, ko je terpel, vzal kruh v svoje svete in častite roke in vzdignilsi oči proti nebu k tebi svojemu vseganogočnemu*

* 4. Commemoratio vivorum facta, demissis et extensis, ut prius, manibus continuat. *Et omnium circumstantium.* Similiter stans prosequitur *Communicantes.* Ad s. nomen *Jesu Christi* caput profundius inclinatur versus Crucem, ad nomen vero *Mariae* vel *Sancti*, de quo Missa seu Commemoratio etiam infra Octavam peragitur versus librum inclinatur inclinatione minimarum media. In conclusione quando dicit: *Per eundem.* manus conjungit ante pectus easque incipiens *Hanc igitur*, expandit super Oblata, quin prius illas disjungat, ita ut palmae sint apertae, versus Calicem et Hostiam, et digitorum extremitates perveniant ad medium circum Pallae, non tamen illam tangant, pollice dextro super sinistram in modum Crucis posito, supra, non vero infra manus. Ad verba illa *Per Christum Dominum nostrum*, manus absque disjunctione claudit et retrahit ad se ante pectus et ita junctis prosequitur: *Quam oblationem.* Deinde sinistra manu super Altare extra Corporale deposita, tria Crucis signa, juxta regulam alias traditam, dextera producit super Calicem et Hostiam simul, dicens ad primam *Bene* † *dictam*, ad secundam *Adscri* † *ptam*, et ad tertiam *Ra* † *tam*.

5. Quibus peractis, mox junctis manibus subsequentia verba: *Rationabilem, acceptabilemque, facere digneris, ut nobis*, profert; deinde manum dextram in eadem altitudine disjungens; non vero demittens, sed tantum ad se parumper retrahens, sinistra iterum super Altare deposita, alteram Crucem brevioram super Hostiam separatim efformat secreto interim pronuntians: *Cor* † *pux*. Tam elevans aliquantulum dexteram, eodem modo signat semel super Calicem tantum dicens: *Et San-guis*. Postmodum elevans manus eas jungit ante pectus et prosequens: *Fiat dilectissimi Filii tui Domini nostri ad Jesu Christi*, caput profunde inclinatur Crucem versus. Mox disjunctis manibus profert: *Qui pridie quam pateretur* extergit pollices et indices utriusque manus super laterales Corporalis extremitates. Et dicens: *Accipit Panem* pollice et indice dexteræ manus Hostiam accipit in parte inferiore, quod ut facilius praestet, oram illius indice sinistrae manus aliquantulum premit super Corporale. Exinde subdens: *In sanctas ac venerabiles manus suas*, praedictam Hostiam, pollice etiam et indice sinistrae manus accipit, reliquosque digitos utriusque manus simul extendit et conjungit. Stans igitur Sacerdos erectus ante medium Altaris cum Hostia prae manibus erecta, non quasi jacente, ac paululum elevata a Corporali, ita tamen, ut a populo non videatur, subdit: *Et elevatis oculis in coelum ad te Deum Patrem suum Omnipotentem*, quo tempore oculos, non caput, ad Crucifixi Imaginem attollit ac statim demittit. Inde pronuntians: *Tibi gratias agens*, caput profunde inclinatur Crucem, et retinens Hostiam pollicem inter et indicem tantum sinistrae manus in medio Corporalis dextera producit super eam parvulum Crucis signum ad vocem illam: *Bene* † *dicat*. Qua prolata, pollicem iterum, ac indicem ejusdem dexteræ admoveat Hostiae uti prius, et prosequitur: *Fregit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite et manducate ex hoc omnes.*

Bogu Očetu, te je zahvalil, ga posvetil, razlomil in dal svojim učencem, rekoč: Vzemite in jejte vsi od tega: Zakaj to je moje Telo. Na to mašnik poklekne z desnim kolonom pred Telesom Jezusa Kristusa in ga povzdigne, de ga verniki molijo. Kakor Kristus pri zadnji večerji, vzame tudi mašnik kruh v svoje roke in prav tiste besede govori in s tem spričuje, de je pravi namestnik svojega nebeskega učenika in Boga Jezusa Kristusa. Kristus je vzal kruh v svoje svete in častite roke, — kaka misel mora pri tej priči mašnikovo serce prešiniti! Res je sicer, tudi njegove roke so blagoslovljene in posvečene, ali kakošen razloček med Jezusom, Kraljem nebes in zemlje, in med njegovim namestnikom, červom pozemeljskim!

Zlati lesniki

ali

srečkanje za celo leto.

(Nabral F. K.)

Blagemu vredništvu.

Tukaj vam podam polno torbo zlatih lesnikov. Dosti sicer izrastlo jih je na prostem polju; pa vender, kakor vidite, jih je še več pobranih iz prežlahnih vertov. Nadjam se, da bodo bravecem jako dopadli. Res da, kakor Kolumb, bi bili lahko tudi drugi Ameriko iznašli, res da, kakor on, bi tudi drugi bili jajce po konci (na ost) postavili; pa zakaj niso? — Ljube bravece pa povabim: naj le pobirajo tudi oni, kolikor je moč, takih in enakih lesnikov, in naj jih pošiljajo naši ljubi Danici na izbiro; mislim, da jim bo hvaležna za to. In to bo srečkanje! prava duhovna loterija, napeljevanje k vsakdanjemu umnemu premišljevanju in nauk v modrosti. Tisučerim je bil tak ali enak lesnik ali izvek vzrok prave „sreče.“ Naj si je tudi lupina včasih terda in zunanja oblaka kosmata, le zgrizi jo, ali pa daj si jo zgrizti, to je, prevdari in premisli srečko, ki ti pod roko pride, ali pa, ki si jo z napovedano številko v Danici zadel, in prideš kmali do zlatega jedra, s kterim boš pozlačeval vse svoje misli, besede, dela in obnašo tistega dneva in pa vsega življenja. Oj, naj bi gospodarjem, gospodinjam, rednikom, učencem, dušnim pastirjem, očetom in materam srečkanje pomagalo: modrost razširjati, žalostne tolažiti, zaspane in mlačne dramiti, lahkomišelnje in terdovratne presunovati, posvetnjake zakerniti, maloverneže v veri vterdovati, brezupne oserčevati in potolažiti, zapeljane obupanja reševati in na pot milosti napeljevati, nepoterpežljive, preganjane, bolne k voljnemu poterpljenju podbadati itd. Če ena srečka ne izda, pa druga bo bolje zadela. Sam sem mnogokrat skušil, kakšni lepi nauki in koristni pogovori se dajo lušiti iz teh „zlatih lesnikov,“ ako se namerava na okoljšine, obnašo, na znane, slabe ali dobre lastnosti dotične osebe, ki je srečko vzdignila.

Kako pa se bo srečkalo? — Zapiši si n. pr. toliko številki, kolikor pregovorov je Danica že prinesla in vsak naj si vsak dan eno izleče za premislik. Zdaj pa v Božjem imenu na delo. —

Srečke.

1. Saj eno dobro delo — če vsak dan storiš, živš čez dan veselo, — po noči sladko spiš.
2. Božji strah je tam na zgubi, — kjer se kvanta ljubi.
3. Sramožljivost v šumi, plesi — rada v prodaj se obesi.
4. Veliko jih za grešne želje, zapravi večno si veselje.
5. Čujte, fantje in dekleta,
Derzni dobrovoljci vi!
Sladnost, ki jo svet obeta, —
Vsa se v žalost spremeni!

6. Ko zadnja ura bo prišla,
Kaj bo ti dala slast sveta?
7. Serce zadovoljno in veselo — boljši je, kakor
kraljestvo celo.
8. Kdor poléti noče žeti, — mora v zimi glad terpeti.
9. Če tat ljudém vbeži, — pa miška ga vlovi. (Alipa):
Če tat ljudi goljfa, — pa miška ga izdá.
10. Nam kliče vere glas: tu sreče ni za nas;
Kar dá sedanji čas, visi za nit in las.
11. Mrtvi iz groba nas učijo:
Živite trezno, modro, čisto,
In serc gorečih do Bogá;
Vse, s čimur svet slepi, vse tisto,
V nesrečo vselej vas peljá!
12. Na svetu rado to-le se zgodi: Bahač, ki Boga
zapusti, od Boga zapušen v sramoti obtiči.
13. Pusti pri miru tuje blagó,
Da te v nesrečo spravilo ne bo!
(Češenamarijo za tiste v vicah, ki za krivične
vinarčke terpijo.)
14. Kdor pošteno in prav terpi, se mu smerti bati ni.
15. Vsaka laž je grešno seme
In nesreče živo pleme.
(Češenamarijo za duše, ktere zavoljo malih laži
v vicah terpijo.)
16. Le hitro spat in zgodaj vstat,
Kdor hoče zdrav in mlad ostat?
17. Lepota kmal se spremeni,
Gnjilobo, prah le zapusti.
18. Naj bo sovražnik ali brat,
Ubogemu pomagaj rad.
19. Kaj pomaga tukaj ti sladkost,
Če sledi ji večna tam britkost?
Le za serčno tukaj zmago
Se odpré nebo ti drago.
20. Lepo lice obcvetě,
Lepa duša nikdar ne.
Ali pa:
Lepo lice hitro zgine,
Lepa duša pa ne mine,
21. Svoje veselje vsak ima stan;
Tudi s težavami vsak je obdan.
22. Glas s pokopališa:
Nečimerna je bla deklica,
Se hšpala ko rožni cvet;
Veselje ble ji zale lica,
Nje bog edini bil je svet!
Na plese, v družine hitela,
Na smert nič mislila ni pred;
Pa naglo ji je dni odštela:
Že v grobu gnjije — červom jéd.
23. Delo nam ne gre od rok,
Če ne blagoslovi Bog;
Kdor rad dela, pridno moli,
Se mu snide vse po volji.
24. Kdor pregrehi vdá sercě,
Vekomaj mu bo gorjé!

(Dalje nast.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Drugo nedeljo po Binkoštih so mil. škof v Šentvidu nad Ljubljano god ondotnega duhovniškega pomočnika slovesno obhajali in tudi pridigali. Naslednjo saboto, t. j., 24. u. m. v god sv. Janeza Kerstnika, so pa v predmestji Ternovem ob 8 v ravno ta namen maševati blagovolili. — Ravno ta dan popoldne so v gospejskem ursulinskem samostanu deklice notranje šole prav slovesno pokazale, koliko oliko zamorejo doseči v tej napravi. Bil je namreč god preč. gospé Matere, ktero so hvaležne učenke o ti lepi priliki razveselile z igrokazom „sv. Elizabeta“ ali „Cvetlični čudež“ od Wisemana, ter pred in potlej

prav olikano vošile sročó in z opanljivim veseljem darovale svoji preljubljeni dobrotnici brez števila cvetličnih vencev in enakih darov. Glavno nalogo v igri „sv. Elizabeta“ je imela Ilirka Lj. V. Kaj izverstvo so vse rešile svoje oddelke in ne vé človek, čemu bi se bolj čudil, prizadevi in trudu gg. učenic, v tej reči zlasti č. M. J., ali pa omikani obnaši in spretnosti deklic pri taki slovesnosti. — Pretečeno nedeljo je bilo v predmestni duhovnji Ternovem kaj lepo in slovesno obhajanje sv. Janeza Kerstnika. Kakor vsako leto ta dan, so tudi letos imeli veliko mašo semeniški vodja preč. g. Jan. K. Novak med velikim strežništvom. Med polno cerkvijo vernikov so bili na svojem prostoru tudi gosp. mestni župan blagor. gosp. dr. Etbin Kosta ko patron, z drugimi gg. in cerkvenimi ključarji. Prezala glasba in petje gg. bogoslovcev in domačih je zviševalo sveto opravilo, ljudstvo pa je z obilnim darovanjem denara, zalih sveč in prelepih sopov skazovalo čašenje do sv. Janeza Kerstnika. G. Dr. Hajdrih je s svojim čverstim in prepričavnim govorom „o zatajevanji“ popoldne opravilo povzdigoval. — Mil. škof so odmenili začeti drugi del besednjaka, namreč slovensko-nemški del dajati na svitlo in so gosp. kanonika dr. Jan. Zl. Pogačar-ja zvolili predsednika odboru, ki se ima v ta namen sestaviti. Podlaga tega dela bo izverstna in bogata zbirka g. Zalokar-ja, ki je že ko besednjak sestavljena, pristavljale pa se bodo primerne besede tudi iz staroslovenščine in drugih narečij. Prav lepa prilika je zdaj, da naj bi gg. od vseh krajev pošiljali svoje zbirke in besede, ki so koder so si bodi v navadi in jih dosedanji besednjaki še nimajo. Posebno želeli je tudi kratkih in jedernatih pregovorov, ki se vtikajo k dotičnim besedam na svojem mestu, kakor so po družih boljših besednjakih. Pregovori in reki so pravo domorodno blago, lepota in mičnost vsacega govora. Nekteri stari ljudje so svojo govorico solili z reki in pregovori, kakor je trava na travniku oličena s cveticami. Škoda, da je blezo malo več tacih živih! Kdo si vé, kako je to, da natorna poezija toliko bolj umira, kolikor bolj umetna vzmaguje? — Gosp. Zalokar so skušeni mož, veliko lepega blaga iz nekdanjih in sedanjih časov so zbrali v svojem rokopisu, — toliko da se čudimo že s poverhujenega pogleda v nektare pole: naj zdaj k temu pripomorejo še drugi — tudi mlajši, kolikor vedó in znajo, in svesti smo si, da bo delo kaj berhko, in slovenski jezik bode v malo letih tako napredval, da nam bodo naši sosodje zavidni, ako bi se moglo kaj takega misliti. — 24. u. m. se je vstanovil odbor za ljubljansko sirotišnico, je imel prvo sejo in si je izvolil predsednika gosp. mestnega župana dr. Kosta. Izkazi so razodeli, ako se s sirotišnico sklene tudi vstav za gluhomutee in slepe, da vse zadevno premoženje mesta in dežele, ki se more v to obrniti, znaša skupaj 256.000 gl. Odbor bo prosil enake naprave v Solnogradu, Pragi, Bernu, Celovcu, Lincu in Gorici za njih postave in letne naznanila, ter bodo potem to reč nadalje obravnavali. (Trigl.) — Tudi vstanovavstvo otročje bolnišnice je imelo 26. u. m. prvi zbor in g. dr. Kovač je sporočeval kaj je potrebno, da se ta naprava kmali povzdigne. Sklenilo se je kupiti Češkovo hišo na Poljanah, kjer je bila svečarija, za 11.000 gl. (Nov.) Govori se, da g. Levstek utegne biti vrednik vladnega lista „Laibacher Ztg.“

Iz Ljubljane. Kakor druge leta so praznovali tudi letos 21. junija gimnazijski učenci god svojega zavetnika, sv. Alojzja, v nunski cerkvi z večernicami in s slovesno sv. mašo, ki so jo po lepem, učencem primerjenem govoru obhajali prečastiti stolni dekan g. Jan. Zl. Pogačar, med ktero so pristopili nekteri k prvemu sv. obhajilu. Lepo in živo so jim kazali izverstni govornik, kako imajo živeti tudi gimnazijski učenci, da se posvetijo, po zgledu nekdanjih junaških kersanskih mladenčev in devic, celo mladih dečkov, serčnih spričevavcev sv. vere, ter po zgledu svojega priprošnjika sv. Alojzja. So mogli ti in uni, zakaj

bi tudi vi ne mogli — keršansko živeti ter rasti v učenosti in čednosti pred Bogom in pred ljudmi, da bote mogli kdaj tudi srečno keršansko umreti! — Dasiravno so pridigovali v nedeljo po tém zjutraj v stolni cerkvi slovenski, so imeli vendar tisti dan tudi slovesno sv. mašo s pridigo vred v Alojznic ljubljeni nekdanji vodja in prijatelj šolske mladine v čast sv. Alojzju, v poduk in v serčno spodbudo vsem njegovim sedanjim varvancem. — Ker bodo v šolskem posloplju zidali in popravljali, se sklenejo normalne, realne in gimnazijalne šole že 15. julija. Kdaj se prihodnje šolsko leto prične, se bo poznej naznanilo. Ali bi ne bilo dobro in prav, ko bi obé normalni šolsko leto vsaj ob enem pričeti mogle — za ljube edinosti in ravnopravnosti voljo? —

Iz Ljubljane. V četrtek 22. junija je imel Maticin odbor prvo sejo, v kateri si je, po odpovedi poprejšnjega vodnika pl. g. Zoisa, soglasno izvolil za svojega predsednika g. dr. L. Tomana, za 1. namestnika je bil poterjen g. dr. L. Vončina in za 2. g. stolni prost A. Kos. Blagajnik ostane g. dr. J. Zupanec, pregledovavec društvenih prestév je g. dr. A. Vojska, ključarja pa sta gg. J. Vilhar in J. Marn. — Ker se je v občnem zboru bila želja razodela, naj se stroški, kar se dá, znižajo in ker se je g. Levstik svoji službi na to odpovedal, je nasvetoval g. Lesar, naj se tajništvo razdeli, da se lože brez plačila opravlja, in prevzel je tajniku lastne dela g. Lesar, kateremu kot zapisnikar in knjižničar pomagata prihodnje leto gg. Marn in Vavrú. Tako se je tudi zastran stanovanja, služabnikove plače, zastran kakega hišnega orodja sklenilo, poterpeti prvo leto, da se prihrani, kar je mogoče, za bukve in koristne spise. — Sklenil je odbor izdajati „Letopis slovenske Matice v Ljubljani“ v prostih zvezkih po zgledu nekdanjega slovenskega društva, brez koledarskega dela. Sostavki naj segajo v Maticine ali v slovenske posebej ali v slovanske reči sploh, ter naj se ozirajo na umsko in djansko olikovanje in blaženje Slovencev. Vredovaje naj prevzamejo tisti gospodje, kateri so prevzeli tajništvo. Tem naj pošiljajo torej slovenski pisatelji primerne spise, kateri se bodo po njihovi volji tudi plačevali po zgledu družbe sv. Mohorja. — Zastran Erbenove knjige se je volil posebni odbor (gg. Svetec, Kozler in Cigale), ki naj prestavo pregleda ter v prihodnji seji o nji poroči, kako naj se spravi na svetlo. Čulo se je tudi v zboru, da je Wisemanova Fabiola skorej poslovenjena, in da hočejo naš premil. knezoškof radodarno pomoči, da pride po Matici na dan, kar bi bilo gotovo vsem njenim udom v posebno radost in veliko korist. Ker mil. škof g. Dobrila odbornik biti ne morejo, je stopil na njih mesto po srečki g. Gorjup. Volili so se poslednjič tudi nekteri poročniki ali poverjeniki, kateri se bodo v ta namen poprosili; druge reči pa so se prihranile za prihodnje posvetovanje. — Iz vsega tega se kaže, da novi Maticin odbor hoče želje in vošila prvega občnega zbora zveršiti in celo nadopolniti. Da bo pa v resnici jih mogel spolniti, pomagajte rodoljubi slovenski, kateri imate, véste in znate, vsak po svoji moči in previdnosti. Però v roke, pisatelji! in kakor pridne bučelice se zbirajte krog svoje Matice. Treba je zedinjenih moči, ker le tako se doversišjo mogočne reči. Bog daj! — * —

Z Grada. Med vsimi bratovšinami ena naj lepših in naj blažnisega namena je gotovo bratovšina presv. Rešn. Telesa. Koga ne veselí v „Danici“ prebirati celo versto cerkvenih izdelkov, ktere ubožne cerkve ravno po nji zastoj dobivajo? Ravno ta bratovšina ima namen svojemu Kralju in Gospodu saj nekoliko popravljati in poravnati nečast, ki se mu godí povsod, posebno pa še v njegovih tempeljnih, od ljudi ki ga poznajo in ki ga ne poznajo. Koliko dobrot vendar pravoverni kristjani dobivajo od tega presv. Zakramenta ne le za dušo, ampak tudi za telo! — Ljubezen do nas ga je pod revne podobe kruha in vina

skrila, da tako vedno med nami v tabernakeljnih prebiva, nas tolaži in poživlja, naše duše za večno življenje krepcá, da bi na sternih in ozki stezi proti nebesom ne opešali; k bolnikom in betežnikom na dom hodi in jih za večno življenje poživlja, jim strah pred ojetro sodbo zmanjšuje in jih v zadnjih skušnjavah stanovitne in močne dela, da pogubi ne zapadejo. Kolika sreča je za nas Adamove otroke, da imamo tako dobrega Boga, ki vedno med nami prebiva in nam brezšteviline dobrote neprenehoma deli, ako ga le zanj prosimo! Spodobi se tedaj, da se tudi mi svojemu ljubemu Odrešeniku po moči za tolike dobrote zahvalujemo. Ravno v ta namen je pa gotovo naj sposobniši prilika bratovšina presv. rešn. Telesa. Ona ne lepša le vnanjih tempeljnov Gospodovih, ampak tudi tempeljne naših serce, ktere, ako so čiste in Bogu dopadljive, so vse kaj lepši, kakor vsi tempeljni od človeških rok sozidani, ker ne kaka človeška umetnost, ampak sam Bog jih je postavil in sv. Duh pa v svoje prebivališa posvetil. Kolika sreča je vendar biti ud te prelepe bratovšine, kjer se človek toliko pobožne molitve vdeležuje. In kaj je tudi to, če se od 720 ur, ki jih obračamo za telesni blagor, vsaki mesec ena v počenjenje presv. zakramenta oberne. Časne zgube prav nič, dušni dobiček pa prav velik! — Naj ob kratkem naznanim, kako se je ta prelepa bratovšina v naši fari začela, in kako se sedaj njena ura opravlja.

Ko je bil njen začetek od gospod duhovnov s priznice oznanjen, je bilo veliko ljudi, ki bi bili prece radi k tej bratovšini pristopili, le tega niso vedili, kako bi mogli vsaki mesec eno celo uro o enem in ravno tistem času moliti in Jezusa počastiti. Tej opoviri v okom priti, so v. č. gospod duhovni oče vernikom oznanili, da hočejo sami voditelj te ure biti. Vsako tretjo nedeljo v mesecu molijo po popoldanski Božji službi uro presv. rešn. Telesa z vsimi brati in sestrami te prelepe bratovšine v cerkvi pred velikim altarjem na glas. O začetku te molitve vselej naj pred Jezusa v presv. zakramentu ponižno pozdravijo in se pred njim ponižajo; ga z angelji in svetniki na pomoč kličejo, da bi jim blagovolil to uro njemu dopadljivo opraviti. Potem sledijo molitve po vodilu gosp. Volčičevem, s kterimi se Jezus naj pred prosi, da bi ga v sv. obhajilu vselej, posebno pa še o smertni uri mogli vredno prejeti. Potem sledijo zdihi za pomoč v skušnjavah in zoper poglavitno pregreho; moli se rožni venec presv. rešn. Telesa, litanije, ki so v omenjenem vodilu. Sedaj se začne še bolj očitno in glasno spoznavanje in čenjenje, ter zapoje: „Častimo te,“ „Sveto“ in „Nikar nas ne zapusti.“ Nasledvajo prošnje za tiste, ki smo posebno dolžni za nje moliti, posebno za bratovske ude. Pri tej pobožnosti se pa tudi duše v vicaš ne pozabijo. Ko je vse to dokončano, se poslavi tudi Marijno presv. serce. Pri tej priliki se moli navadno mali rožni venček, litanije od presvetega serca Marije Dev. in še druge primerne molitve. Posebno slovesno se ta ura obhaja v dan sv. rešn. Telesa in v nedeljo med osmino. Celó uro je presv. rešn. Telo izpostavljeno, pred kterim ves čas gori veliko lučič. K tej slovesnosti se razun vsih bratov in sester te bratovšine še drugega pobožnega ljudstva toliko zbere, da je prepolna cerkev. — Tudi drugekrati razun udov veliko drugih ljudi ostane pri tej molitvi, posebno malih otročičev. Res, kaj ginljivo je gledati, s koliko pobožnostjo in gorečnostjo se vse to opravlja. Presunljivi trenutki so za vsacega, ki je pri tej lepi pobožnosti pričujoč. Svete čutila, terdni sklepi poboljšanja, gorečnost in vnema za vse dobro mu mora serce navdajati, ako je le še kaj človeško. Ravno to pa tudi stori, da se vse to spolnuje v resnici in djanju. Kdo bo dvomil, da ravno skupna molitev te bratovšine je že marsikteremu sprosilá milost Božjo. Dovolj vidno je dokazano po primerljajih, ki jih je povedal zadnji list „Zg. Danice,“ koliko dopadajenje ima nebeški Kralj nad tem čenjenjem. Po taki skupni molitvi pa tudi gotovo obilno rosi nebeški blagoslov na objokane

zemljane. Vsaki naj se srečnega šteje, ki je deležnik te prelepe bratovšine.

To čenjenje je gotovo pravo angelsko delo. Nedvomno se tudi angeleci taki zbrani množici pridružujejo in z njo vred molijo Jezusa. Oj, koliko veselje bo pa za pobožne bratovske ude še le po smerti, ki jim bo to vse umljivo, kar tukaj le verujejo, ko bodo svoje angelce varhe tudi s svojimi telesnimi očmi gledali pred neomadežanim Jagujetom sklenjene v molitvi. Z Bogom!

Rodoljub.

Od nekod, kamor se Starološka cerkev z daljnogledom vidi, 22. rožnika. — Blagor soseskam in faranom*), katerim je sreča, da zidajo nove cerkve Gospodu! Ko bi tako slavno delo pred Bogom take veljave ne imelo, kakor jo ima, bi bile samo že prelepe in pogoste slovesnosti, ki se godé o tacih prilikah, lepo povračilo za veliki trud; — kakšno hišo bo pa še le Bog unkraj groba pripravil njim, ki s trudom in denarjem postavljajo in lepsajo svete hiše njemu v slavo! —

V daleč sloveči novi cerkvi pri Materi fari v (stari) Loki so v god presvete Trojice blagoslovili prečastiti O. Salvator Pintar, gvardijan frančiškanski pri M. D. M. pred mostom, novi sv. Križev pot. Osem in dvajset mladenčev ga je v procesii ravno pred svetim opravilom v cerkev neslo — in ravno toliko malih deklic je zraven svetilo. Kakor je „Danica“ že povedala, iz Dunaja je naročen, in res umetno lepo delo. Posebej moramo pa se pohvaliti domačega mojstra malarja in podobarja Janeza Gosar-ja iz Dupelj na Gorenskem, ki je izvrstno v bizantinskem zlogu izdelal lepe okvire vsem 14 postajam, veličastni cerkvi zares popolnoma primerno. Drugo res umetniško delo domačega mojstra je tudi še le pred kratkim dovršeno, in častiljivost svetega tempelja nedopovedljivo povzdiguje. — Gosp. Fr. Zajic, akademijski podobar v Ljubljani, je namreč izobrazil 13 apostelnov iz peščenega (moravškega) kamna, ki so po 6 čevljev visoki in razstavljeni v lično razmerjenih, zalo okviranih dolbinah ali nišah ob obeh straneh hiše Božje, ter zalo stojé kakor stebri sv. cerkve. S tem sploh občudovanim delom, ki dozda nima enakosti v deželi, bi se smela ponasati vsaka stolna cerkev. Vsaka tih kamnitih podob ne velja več kot 85 gl. Vidil sem že marsikod lesene, nekoliko z zlatom popenjene štatve, ki so toliko in še več drage, derže se pa, da bi človek ložej se zjokal nad njimi, kot k pobožnosti se vneval. Kolik razloček! Ni ne res, da so napolmojstri, ki kako reč tje na debelo sosedlajo, zato bolji kup kot pravi umetniki. Zajcovo umetnost pričujejo tudi nadgrobni spominki pri sv. Kristofu v Ljubljani.

Tudi je ravno binkoštni teden doveršil v Stariloki po-

*) Beseda „farán“ (t. j. prebivavec kake fare, pfarrkind) je po Notranjskem, Terzaskem in Gorškem sploh v navadi, kakor tudi nasproti „farman“ (t. j. fajmošter, pfarrer), ki je veliko bolj jederna in prava kot „fajmošter.“ Sej vendar že nihče več ne piše „šolmošter“, „postmošter“ itd., ampak šolnik (školnik), poštar itd., če tudi tujo, vendar že vdomačeno besedo — s slovensko končnico. Končnica „man“ je pa tudi čisto slovenska, in naj kdo ne misli, da poméni vselej nemškega „mann — moža;“ a. pr. Čičman, purman, Čizman, Rozman, hlačman, racman, kračman i. t. d. Verzite torej „fajmoštra“ v temnice in pišite zanaprej „farman.“ — Farni prebivavec pa so „faráni, faránke“, ne pa farmani ali farnance, s katerim imenom v pisanji vselej naše Notranjce zbegate, da ne vedó, kaj in kako. — Pisatelj.

Opomba k opombi. „Farman“ pa moti nas druge Slovence, katerim pomeni ta beseda le samo „farnega prebivavca;“ ne pa njih duhovnega očeta. To bo nazadnje nekaka ravnopravnost: fajmošter = farman. „Gospod (duhovni) oče“ je dobra beseda, kakor tudi za „faro“ že precej navadna in lepa beseda „duhovnjija.“ „Duhovni oče“ in „duhovnjija“ — to se strinja. Za „fajmoštra“ nam ponujajo tudi „župnik-a;“ ki se pa kusu noce prav prileči; skuhajte nam kaj éverstejega! „Fajmošter“, „farmošter“ je sicer berdolomna beseda in nekako neprijetne vse tujke te gerske korenine; vendar kaže, da bode treba z njimi še večkrat poterpeti, dokler nam „slovenska akademija“ kaj res pripravnega ne izteše. — Fr.

dobar iz Kumnika g. Matija Ožbič prekrasno prižnico iz ondotnega cementa. V bizantinskem zlogu, se vé, je kakor iz nar lepšega marmeljna svitlo olikana in bogato okinčana s 5 vdolbenimi tablami, na katerih so 4 evangelisti in Kristus učenik med njimi, v zvišanih ali reliefnih in pozlačenih podobah. Vse prav izvrstno delo, ki se koj pri vstopu v cerkev očesu neizrečeno prijazno prikupi, veljá 330 gl. in je, bi rekel, večno. Lesene prižnice pa koj v malo letih zgubé svojo živo lepoto, ter naposled, kakor tudi leseni altarji červu v oblast pridejo, in drugi rod mora spet za nove skerbeti. Kako prav bi pač bilo, da bi torej počasi starološka cerkev dobila vse altarje iz enake tvarine kakor je prižnica; — to bo lepota — in za vselej. De je bistroumni Ožbič tudi mojster za stavbe enacih altarjev, je že drugod pokazal, n. p. v Stražiših. Cement ima še posebno lastnost, da se po njem smé zlatiti, ker zmiraj suh in enak ostane, ko se pa les napenja in zlatenje spoka; kamen pa se poti in torej za zlatenje tudi ni pripraven.

Pa še nekaj novega vgledaš, ko stopiš v novo cerkev, namreč 6 malanih oken, kakoršnih — razuu dveh pri Materi Božji ob Blejskem jezeru lani napravljenih — naša dežela še ni imela poprej. V steklo vžgane neizrečeno lepo žive barve vpodobujejo osebno velikost Zveličarja, sv. Jožefa in angelja varha na eni strani; na drugi pa čisto spóčeto Devico z 12 zvezdami okoli glave, kateri nebeška keruba ob desni krono, ob levi pa limbar poklanjata. Zares čudovito umetno delo, ker svincc, v kterega so šipe vložene, je tako zvito razpeljan, da senčne črtice dela, in v oknu proti luči obrnjenem ni nič svinca viditi, ampak le samo živo veliko podobo, osvečeno v sredi lesketajočega barve spreminjavega kinča. Te okna so na pol bolji kup, kot dosihmal znane iz Monakovega, pa tudi veliko lepši. Naročuje jih in jih je tudi za staro Loko naročil g. Burnik, po naši deželi le še premalo znani podobar v Radolici. De bi pač kej kmali omenjena cerkev med svojimi lepotami imela tudi od tega preizverstnega mojstra še kako posebno delo pokazati. — V kratkem bo g. Goršic dodelal tudi ogromne, veličastni cerkvi primerne orglje. Tudi spovednice bodo kmalo narejene. Nar bolj bo se zdaj v lepo ozališani cerkvi pogrešal veličasten tabernakelj, jedro svetiša. Škoda, da o posvečevanji, katero bo mende še to poletje, ravno tega še ne bo. Pa kje hočete, preljubi gosp. dekan, denarja vzeti, da bi toliko reči na enkrat napravili in plačali?! — Vem, da Vas zastran tega zopet tlači velika skerb; pa sej ni perva ta, prenesli ste jih že brez števila! Ali vselej še je Go-pod z nenadnano pomočjó poterdoval Vaše navadno pravilo: „Zidamo na Boga in za Boga!“ Zavidni peklensék Vas in delo Vaše gotovo škilasto gleda, — ta Vam ne bo nikdar nič pomagal; sej od njega tudi niste še nikoli nič pričakovali! Pomagal Vam bo Bog in blagi, za Božjo čast vneti ljudjé. Bog poverni vsem nezmernokrat!

— inopolitan.

Iz Amerike. 45

Od sv. Antona, 17. majnika 1856. (Iz pisanja gosp. misijonarja Tomaževiča. *) — Pismo, v katerem darovane in nakupljene bukve omenujete, sem prejel, toda ne več v st. Jožefu, kjer naši Kranjci domujejo, ampak v št. Antonu (St. Anthony Falls et Minneapolis), kjer imam faro in stanovitno stališe, od kodar pa tudi 3 druge občine vsak mesec enkrat obiskujem. — Težko sem zapustil št. Jožef, kjer se mi je zmerom zdelo, da sem blizu domače dežele; pa volja Božja je bila, da sem iz katoliškega „Stearns-County“ mogel iti v brez- ali maloverni „Hennepin-County“ — ne kot duh. pomočnik, ampak kot samolastni misijonar. Sedaj se učim spoznavati srečo katolicánov, katerim duhovnih pastirjev ne pomanjkuje, in pa nesrečo unih, ki duhovnika vidijo komaj enkrat v mescu, ali tudi četert leta, celo

*) Ker gosp. mis. ne želé, da bi se pismo razglasilo, smo le večí reči povzeli. Vr.

leto ne vidijo! Dan za dnevom se bolj tisti mali ogel vere vpepeluje, in na zadnje popolnoma vgasne. Taka je tukaj. Pred 9 leti je iskreni in slavni misijonar P. F. Veninger prižgal zopet lučko vere in tukajšnje Nemce vnel, da so si leseno cerkev sozidali; ali v. č. o. Veninger popotva iz države v državo, on je zapustil št. Anton, zapustil cerkev posvečeno št. Bonifaciju, ostalo je na cerkvi 300 dolarjev dolga, in ko sem jest prišel, je bilo tistih 300 že na 900 zraslo. Tako daleč pripelje zapuštenost in mlačnost! Ne pa samo to, — ljudje so nejeverniki postali, ktere sedaj s silno težavnostjo nazaj k njih cerkvi kličem. Do današnjega dne sem že blizo 90 družin zapisal v farne bukve. Če že v Evropi po mestih zraven dostojnega števila duhovnov in njih gorečih govorov vera peša, koliko več po ameriškanskih mestih v sredi freimaurerjev, jankisov (Yankees), metodistov itd. Sedaj beračim in pritiskam, da dolg poravnám, potem me čaka tisučero cerkvenih potreb oskerbeti! Grozovita vojska je ljudi v revšino potlačila; — vsaka reč je nezmerno draga; — tam je vdova z mnogimi otroci, njih podporo kervavo boriše pokriva, tu so družine, ki so še le kratko časa tu in si še niso nič opomogle. Velika težava je kaj vjeti pri takih okoljšinah, — ali Bog bo že drugače obrnil. — S pervega, ko sem poslan od pr. č. škofa prišel kot „parochus“ v št. Anton, sem mislil, da ne bom mogel nič opraviti; vse je bilo kot mrtvo, ob nedeljah malo ljudi pri službi Božji, le gledali so od daleč, kakor kaka preplašena stvar. Sedaj pa proti koncu tretjega mesca vselej z veseljem v cerkev stopim, ker vidim, da bo poprej dosti prevelika lesena baraka v kratkem pre-majhna! — Z zavidnim očesom se oziram na Kranjsko, kjer povsod, kamor se ozrem, zidane cerkve zagledam, naj si bodo še tako majhne podružnice. Res, da je tudi v Ameriki dosti lepih cerkev, toda kaj malo v novi državi Minesoti. — Št. Anton, prvo mesto zraven št. Pavla, mora dobiti pošteno hišo Božjo! . . . Povedati bi Vam imel še dosti o todni revšini, n. pr., da imam zvon, ne veliko drugači, kakor kak Čičev klobuk; turn iz štirih slabih stebrov, ki so navskriž zvezani, verh teh stebrov stoji zvonec brez strehe itd. itd.

Napis:

Rev. J. N. Tomažević,
P. of the cath. Germ. Church
St. Anthonyfalls

Bos. 432 Minnesota. U. S. of N. A.

Goriška gimnazija je po mnogokratnih prošnjah po namestništvu od ministerstva dobila privoljenje, da se sme verstvo, zlasti v spodnji gimnazii, učiti v maternem jeziku. (Um. gosp.)

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Ameriškanske novice. Da bi se saj nekoliko zljajšala velikanska revšina poljskih ubozih izgnancev, je dala vlada zedinjenih držav veliko prostorstvo v severno-zahodnji Ameriki v napravo poljske naselbe. — V Toledi, v državi Ohio, je bila nedavno posvečena katoliška cerkev. Pred 20 leti je bila v Toledi le ena sama majhna lesena cerkva, zdaj so že štiri. (Hlas po Tygd.) — Razne protestantske ločine so se zbrale po mestih in vaséh sem ter tje, papeža in jezuite obrekovale ter kovarile zoper katoličane. Celó prošnja do vlade hočejo ti fanatiki vložiti, da naj se vsim katoličanom pravica do glasovanja vzame. Tako imenovana „Christien ligue“ draži možičke in baburice zoper katoličane. Veliko episkopalcev, metodistov, prezbiterijanov, baptistov itd. hoče vse ločine pod eu klobuk spraviti, drugi protestantje pa se ustavljajo, ker tako babilonsko pobratovanje se jim studí. Episkopalni vladika v novem Jorku je svoje pastirje in vérce svaril pred tacimi zveznimi gibanji.

Rongeanstvo, ki se je pred malo leti tako šopirilo, gre h koncu. Ronge-ta je menda mertud zadel; torej je bil

njegov pajdaš Czarski predsednik na frankobrodskem shodu 3. majnika. Imel je poslušavcev 12 možakov, 3 ženske in 3 otročaje. Tako je bilo zbirališe, dasiravno so po časnikih vabili in akoravno je Czarski še naj čverstejši njih govornik. Obseg njegovega govora je bil, da ta zanikarna ločina povsod pojéna. — Več kot 110 angleških učenih mož (med njimi 30 vdov kr. akademije in 40 medicinarjev) je nedavno pisano prepričanje razglasilo, da nasprotja med naravoslovnimi vednostmi in sv. pismom, ki jih nekteri napihnjenci hočejo viditi, so le videzne. „Volksblatt“ v Moguncciji za vse stanove pravi k temu med drugim: „Kolikrat že so menili puhlo učeni, da so odkrili nasprotje, kjer se je po temeljiti preiskavi dopričalo čez malo lét, da je polno soglasje med naturo in razodenjem, med delom in besedo enega in ravno tistega vsemogóčnega in neskončno modrega Boga, in kjer se je nepremagljiva terdnjava spričevanj za resnico keršanstva le še bolj vterdila.“

Svitli cesar so namesto odstopivšega državnega ministra Šmerlinga izvolili gosp. Belcredi-a, poglavarja v Pragi. Odstopila sta tudi dvorni kanceler ogerski g. Ziti in minister gr. Nadázdi; c. kr. skrivni svetnik g. Juri pl. Majláth pa je izvoljen za ogerskega dvornega kancelarja. Gr. Mennsdorff bo neki predsednik ministerskega svetništva. Gg. Mečeri, Plener, Lasser (?) in Hein prosijo za odstop.

Vse obravnave psevdoflorentinske vlade s svetim stolom so se zavoljo freimavarskih rovarstev razbile brez sadú. — Devetnajstletnica, kar so sv. Oče Pij IX kronani, se je v Rimu obhajala s prelepimi slovesnostmi v dan sv. Alojzija, to je, 21. u. m. — V Parizu in po drugih mestih rovarijo delavci ter nočejo delati, pa jih oestro kaznujejo; pred nekimi dnevi so jih v Parizu katic 200 zaperli. To pomaga, in veliko se jih povrača k svojim dolžnostim. — Španija je prišla v roke ravarskemu ministerstvu, ki hoče priznati novo laško kraljestvo. — V Egiptu, zlasti v Aleksandrii, je huda kolera.

Če je res, kar „Presse“ piše, imajo žganjepivci nad neko Katro H. na Dunaju res strašiven zgleđ. 18. u. m. se ga je bila zopet dobro načivkala in žganje se ji je kar odnotraj vnelo! Vpila je in med nezmernimi bolečinami se po tléh valjala, dokler ni duše izdihnila.

Cajnica za slovenske jagode in robidnice.

(Gospodu dopisniku izmed laških Slovencev.) Prečastiti gospod! sila vazno reč ste sprožili v 17. listu „Danice“ gledé na slovensčino, ki se na Laškem govori. Odgovor g. vrednika je bil kakor kratek, tako tudi umen in logičen; vendar resnicoljubnost tega gospoda mi ne bo zamerila, da se tudi jaz še dalje vtikam v to reč, ki se mi natančnega premišljevanja vredna zdi. Da se pa kako narečje presodi, treba je vsaj po poglavitnih njegovih posebnostih poznati ga; ondoto pa ni še bilo znanstveno preiskano. Zatoraj prošim Vas serčno, skazite nam to ljubav, in oznanite nam po „Danici“ kako sv. pesem, legendo, ali kako drugo povest, toda tako kakor jo ljudstvo govori in izreka; vaše po čitanji izurjeno pero ničesa ne popravlja, da dobimo zvesto podobo vašega podnarečja. Sicer, če Vas s svojo derznostjo ne žalim, zastavil bi Vam sledeče vprašanja: Ali izgovarjate v edinem akuzativu ženske samostavnike z o ali z u na koncu, t. j., pravite n. pr.: hišu (hižu), kaču itd.? Pravite pametnu ženu, ali pametno ženo? — Živi pri Vas serbski č, to je, pravite li čes, čemo ali čes, pomoć ali pomoč? — Se sliši vna, vuk, dug, mucati, muzti, napniti, ali pa volna, volk, dolg, molčati, molzti, napolniti itd.? — Pravite igraju ali igrajo, dejte ali diete (dite), snejg ali snieg (h)? — Govorite nožem rezati ali z nožem rezati, bio, vzeo, kleo itd.? — Prehaja stari nosnik ě v a, to je, pravite ima, žal, začal, nam. ime žel, začel? — Se sliši v vaših krajih mene, tebe, sebe v

dativu in lokalu, to je, pravite li morda: Mene daj nož, pri tebe, k sebi? — Pozna ondoto podnarečje terpežno pežno in prosto minuli čas, to je, se sliši: pisah, pišase; popisah; delah, bijah, beh, bim itd.? — Ktere zloge v besedah povdarjate, ali bolj perve, srednje ali celo končne? Poznate še nedoločno sklanjo pridevnikov?

Prečastiti gospod! to so vodila, katerih se lahko deržite, ako me z odpisom osrečiti blagovolite. Še mnogo drugih bi zamogel na roko dati, vendar ima že vsako teh vprašanj veliko pomembnost v sebi. Pri Vaši pravdi bi bilo verlo mikavno vedeti, na kaj se opirajo oni modroznanci, ki vas hočejo na vrat na nos Ilirce ali prav za prav Serbe narediti? Imajo li kakošnih dokazov v zgodovini ali v jeziku? So li ti gospodje Slovenci, Italijani ali kaki taljanski prišlici iz Dalmacije, ki bi Vas pred vsem zavlekli v Dalmacijo ali kakor neki gospodje menijo, v Italijo drugega reda in potem lepo potalijančili? Ne daj! Serbi ali Slovenci, pravi Sloveni ste, če tudi na tako znani laški zemlji. Bog blagoslovi št. Peter, kjer se služba Božja v slovenskem jeziku opravlja, in kjer se, kakor ste povedali, slovenski časniki prebirajo. Vsacega pravega domoljuba veseli, ako se domači glasi, tudi daleč ukraj Soče vkljub nekterim laškim prenapetežem odmevajo.

V Gorici, 17. rožnika 1865. *Fr. Zakrajšek, s. r.*

(Posnetek iz starejšega zaostalega dopisa.)
Neki mož si je bil veliko premoženje usgrabil po potih, ki so po več straneh graje vredne. Nekatere može, ki so dobivali njegove reči v roke, je večkrat gostoval, in vedil jih je tako slepiti, da je vselej njegova obveljala, če prav večkrat ne po pravici. Kmečkim, priprostim ljudem se dostikrat taka godi, kadar imajo z zvitimi nasprotniki opraviti, katerim beseda gladko teče in vedo vse kote in ovinke si pomagati. Ali tako kervavo pridobljeno premoženje nima teka. Unega moža smert pograbi. Svojih otrok ni imel, torej nekdo iz bližnje zlahte dobi hišo, kmetijo in še več drugega premoženja, — tudi veliko priženi. Pa vse to malo tekne. V kratkem gre vse na kant, mož umerje, žena in otroci pa ostanejo velike reve. Veči del vsi so bili nesrečni, kateri so bili dobili kaj tega premoženja, in očitno se je kazalo, da en krivičen vinar ujé deset pravičnih. — Toliko menj teka ima cerkvi ugrabljeno premoženje, ker „cerkveno je ognjeno;“ gotovo je bil vselej nesrečin, kdor se je cerkvenega premoženja lotil. Kdor cerkve ropa, samostane podira, duhovne preganja, on si smertno koso kleplje zase in za svoje premoženje. Kar je bil cesar Jožef segel po cerkvenem premoženju, se tudi naše cesarstvo zmiraj globokeje v dolgove pogrezva in ne more se več iz njih izkupati. — Gorke šibe gotovo spletajo za deželo laški rovarji, ki ropajo dežele in premoženje katoliške cerkve, ki so veliko pobožnih redovnikov pregnali in cerkvenega premoženja oropali. S tem so tudi mnogim ubogim nevernikom upihnilo luč sv. vere v daljnih krajih, ker z večimi dohodki so sv. Oče podpirali veliko ubozih misijonarjev v daljnih deželah, da so zamogli sv. vero oznanovati in potrebnih učencikov pripravljati za tuje kraje. Sovražniki časnega posestva rimskega stola so torej tudi sovražniki človeške omike sploh, oni so sovražniki človeštva, oni so ljubivci le svoje lastne kože, ne pa tudi svoje lastne duše. Pa tudi svoje lastne kože pravi ljubivci niso, zakaj taka sebična koža se bo čudno strojila ob dnevu pravičnega preiskovanja. — Laškim rovarjem podobni so tisti, kateri tudi pri nas klatijo in vpijejo, da sv. Oče svetnega kraljestva nič ne potrebujejo. Za-e ga gotovo ne potrebujejo, ali za veči čast, veljavo in tečniši razširjanje sv. Cerkve ga gotovo potrebujejo. Sovražniki svetnega posestva sv. Očeta so torej sovražniki sv. Cerkve in prepričani naj bodo, da se jim ta reč ne bo prav izšla. — k.

Kratkočasnice.

(Dalje.)

L. 452. Atila, kralj Hunov. Ljubljano, precvetečo naselbo, z nemilo divjačnostjo obleže, s silo vzame, opleni, z ognjem in mečem vse opustoti, in zidove planu enake stori.

L. 454. V Budi zaduši Atila kri, ki mu je bruhnila iz ust.

L. 456. Ljubljana se začne iz podertin vzdigovati in z verniki množiti.

L. 461. Goti na Sorškem polji (Sursku Pule) med Loko in Kranjem napadejo Scire (Scyros) in Svave, se z njimi hrabro bijejo, in poslednjič ko 10,000 Svavov mertvih ostane, druge od svojih mej zaženejo.

L. 480. Mesto Ipavo, kterega podertine se še zdaj vidijo, poseda Teodorik, imenovan Valomer, in ga razdene.

L. 485. Ljubljansko čedo vlada blaženi Genadij, sloveč z gorečnostjo za zveličanje duš.

L. 542. Totila vzame Ogled in ga razdene, na Laškem okrajine, vasi in mesta v prah deva.

L. 548. Slovenci (Slavini) prestopijo Donavo, vdarijo in gredo v prvo(?) na Kranjsko in bližnje okrajine.

L. 553. Franki si s pomočjo bojovskih knezov Kranjsko prilastijo.

L. 554. Narses, Justinijanov vojvoda, pride tem krajem na pomoč, Franke prežene, Ljubljano vterdi in z novimi poslopji povzdigne.

L. 573. Longobardi postavijo Gisulfa vojvoda na Kranjskem in Furlanskem.

L. 598. Boji napadajo Slovane na Gorotanskem in Kranjskem, so pa potolčeni in do čistega potrebljeni.

L. 613. Zavoljo prehoje raznih narodov terpi Kranjsko silne pobitja in protenja.

L. 640. Ob tem času se preseljujejo iz Hervaškega Čehi na Česko in Lehi na Poljsko in vstanovijo novo ljudstvo in kraljestvo. (Dalje nasl.)

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Neka žena daruje križak (za 2 gl. 12 kr. st. d.) sv. Očetu in prosi blagoslova zase in za svoje otroke, da bi jih mogla po kersansko izrediti, in za srečno zadnjo uro, pa tudi še za dva izročenca, ki sta slabega življenja, da bi prišla k spoznanju in se zveličala. — 2 gl. 20 kr. darujejo tri osebe Vam, preblagi sv. Oče! in prosijo blagoslova za poterpežljivost in srečno zadnjo uro. — (Dostavek. V poslednjem listu je pri zaznamu „J. Kla.“ izpušen znesek, namr. 10 gl.)

Duhoven z Dolenskega: 100 gl. v dvajseticah za kat. misijon v srednji Afriki; za božji grob v Jeruzalemu 100 gl. v dvajseticah, in v pripomoček za odkupovanje zamurskih suznjih otrok 50 gl. v dvajseticah, — s pristavkom, da naj bi se zanj v Hartumu pet in v Jeruzalemu pet sv. maš bralo.

Za misijon g. Pirca. G. St. Š. 25 kr. (ostanek od naročil.)

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. J. J.: Dobro; le nadalje! Tudi za drugo serčna hvala. — Na vprašanje: „Ali Dan. ne bode“ itd.: Odg.: Potlej bi bil skandal še več! — G. P. P. v Š. P.: Opravljeno. — G. J. G—a v L. pri S.: Pesem prišla in pride. — G. A. P—o pri sv. J.: Naročene reči z zapisniki bukev dobite, če že niste, po g. buk. M. Gerberji. — G. Šk. v S.: Od r. se še nič ne sliši. V oziru popr. pisanja: Denar je oddan ves za m., ker š. niso bile za prodaj. — G. R. v L.: Se bode skusilo prihodnjič; — hvala! — G. T. v G.: Je že vravnano, in ni treba nič pošiljati.